

Avatāra (Sanskriet)

Het zelfstandig naamwoord afgeleid van een samenstelling van twee woorden: *ava*, een als voorvoegsel gebruikt voorzetsel dat ‘omlaag’ betekent, en *trī*, een wortel die ‘oversteken’, ‘doorgaan’ betekent; en dus is *ava-trī* – ‘omlaag gaan’ of ‘neerdalen’. Het woord betekent dan ook het neerdalen van een hemelse energie of van een geïndividualiseerd complex van hemelse energieën, dat wil zeggen een hemels wezen, met het doel een mens te overschaduwen en te verlichten – maar het betreft dan een mens die op het moment van zo’n verbinding tussen ‘hemel en aarde’, tussen het goddelijke en de stof, karmisch geen tussenliggende of verbindende schakel bezit tussen de overschaduwende entiteit en het fysieke lichaam: met andere woorden, geen menselijke ziel die karmisch bestemd is de innerlijke meester te worden van het lichaam dat op die manier wordt geboren.

De noodzakelijke tussenschakel waardoor de toekomstige mens de beschikking kan krijgen over de menselijke tussennaatuur of het psychische gestel dat geschikt is om uitdrukking te geven aan de onzichtbare luister van deze hemelse neerdaling, wordt verschaft door de doelbewuste en vrijwillige intrede in het ongeboren kind – die samenvalt met de overschaduwing door de hemelse kracht – van het psychische of tussenliggende beginsel van een van de Groten, die op die manier ‘voltooit’ wat het zuivere en verheven menselijke kanaal moet worden door middel waarvan de ‘neerdalende’ godheid zich kan manifesteren; en deze godheid vindt in dit hogere psychische beginsel een voldoende ontwikkelde schakel om haar in staat te stellen zich op aarde in menselijke vorm uit te drukken.

Een avatāra is dus een wezen dat een combinatie van drie elementen in zich bevat: een inspirerende godheid; een hoogontwikkelde tussennaatuur of ziel, die aan hem is geleend en het kanaal vormt voor die inspirerende godheid; en een zuiver, rein, fysiek lichaam.

Avīchi (Sanskriet)

Een woord waarvan de algemene betekenis ‘golfloos’, zonder golven of beweging, is, en dat een toestand van stagnatie en onbeweeglijkheid van het leven en het zijn aanduidt; het betekent ook ‘zonder geluk’ of ‘zonder rust’. Een algemene term voor plaatsen waar het kwaad werkelijkheid wordt, maar niet waar wordt gestraft in christelijke zin; waar de wil tot het kwade en de onbevredigde lage zuiver egoïstische verlangens de kans krijgen zich te ontwikkelen en ten slotte de entiteit zelf te vernietigen. Avīchi kent vele stadia of graden. De natuur heeft alle dingen in zich; als ze hemelen heeft waar goede en waarachtige mensen rust en vrede en gelukzaligheid vinden, heeft ze ook andere sferen en toestanden waar diegenen toe worden aangetrokken die een uitingsmogelijkheid moeten vinden voor de kwade hartstochten die in hen branden. Aan het einde van hun avīchi vallen ze uiteen en worden ze keer op keer vermalen, en verdwijnen ten slotte zoals een schaduw zich oplost in het zonlicht – vermalen in het laboratorium van de natuur. (Zie ook achtste sfeer.)

Avidyā (Sanskriet)

Een samengesteld woord: *a*, ‘niet’; *vidyā*, ‘kennis’; dus niet-kennis, onwetendheid; een betere vertaling is misschien onkunde. Onwetendheid over, of beter gezegd gebrek aan kennis van, de werkelijkheid, veroorzaakt door illusie of māyā (zie aldaar).

– B –

Beginselen van de mens

De zeven beginselen van de mens vertonen overeenkomst met, of beter gezegd zijn een kopie van, de zeven kosmische beginselen. Ze zijn in feite de afstammelingen of de afspiege-

ling van de zeven kosmische beginselen, die in hun werking in ons worden beperkt door de wet van karma, maar die hun oorsprong hebben in Dat wat boven alles uitgaat, in Dat wat de essentie is van het heelal of het universele – erboven, ervoorbij, erbinnen – in het ongemanifesteerde, in het onmanifesteerbare, in dat eerste beginsel dat H.P. Blavatsky als de leidende gedachte van de wijsheid-filosofie van *De geheime leer* naar voren bracht.

De filosofie die ons in deze tijd een verklaring geeft van de spirituele en psychische structuur van de mens, stelt het aantal beginselen van de mens op zeven. In andere perioden werden de beginselen of delen van de mens op een andere manier ingedeeld – de christenen spreken over lichaam, ziel en geest, en vatten de zeven samen onder deze drie hoofden.

Sommige Indiase denkers beschouwden de mens als een viervoudig wezen, anderen als vijfvoudig. De joodse filosofie, zoals die in de kabbala, de esoterische traditie van de joden, is te vinden, leert dat de mens vier beginselen heeft: neshāmāh, rūach, nefesh en gūf.

Theosofen maken in hun literatuur over de samenstelling van de mens tegenwoordig vaak gemakshalve gebruik van de verdeling van de menselijke natuur in een trichotomie, dat wil zeggen een verdeling in drieën, namelijk geest, ziel en lichaam, die in dit opzicht identiek is met de algemene verchristelijkte theosofische indeling. Volgens deze trichotomie zijn deze drie delen in de mens: ten eerste en als allerhoogste, zijn goddelijke geest of goddelijke monade, die geworteld is in het heelal, welke geest verbonden is met het Al en die in diep mystieke zin een straal van het Al is; ten tweede het tussenliggende deel of de spirituele monade, die in haar hogere en lagere aspecten de spirituele en de menselijke ziel is; ten derde het laagste deel van de samenstelling van de mens, zijn vitaal-astraal-fysieke deel, dat uit stoffelijke of kwasi-stoffelijke levensatomen bestaat. (Zie ook ātman,

buddhi, manas, kāma, prāṇa, liṅgaśarīra, sthūlaśarīra.)

Bewustzijn

Bewustzijn in al zijn vormen en wisselende manifestaties is geest-stof – kracht en stof, of geest en substantie, zijn één – en daarom is bewustzijn de zuiverste en verhevenste vorm van energie, de wortel van alle dingen en heeft hetzelfde bereik als de kosmische ruimte. Het is daarom de basis en essentie van goden, monaden en atomen – de drie algemene stadia, kosmisch gesproken, van het heelal. Een natuurlijke gevolgtrekking hieruit is dat het heelal belichaamd bewustzijn is of, nauwkeuriger uitgedrukt, een schijnbaar oneindige verzameling van belichaamde bewustzijnen.

Bhaktiyoga (Sanskriet)

Een woord dat is afgeleid van de wortel *bhaj*. In verband met yoga en als een van de erkende vormen hiervan, is de algemene betekenis van bhaktiyoga toewijding, innige trouw. (Zie ook yoga.)

Bhūta (Sanskriet)

Dit woord is het voltooid deelwoord van de wortel *bhū*, die ‘zijn’ of ‘worden’ betekent; *bhūta*’s betekent dus letterlijk ‘geweest zijnden’ – entiteiten die hebben geleefd en zijn heengegaan. De *bhūta*’s zijn ‘schillen’ waaruit al het spirituele en verstandelijke is verdwenen: alles wat de werkelijke entiteit uitmaakte is uit deze schil verdwenen, en er is niets anders overgebleven dan een ontbindend astraal lichaam. De *bhūta*’s zijn de spoken, geesten, schimmen, overblijfselen van dode mensen; met andere woorden, de astrale droesem en resten van mensen. Ze zijn de ‘schimmen’ van de Ouden, de bleke en spookachtige fantomen die de astrale wereld bewonen, of de astrale kopieën van mensen die eens hebben geleefd; het verschil tussen de *bhūta* en het *kāmarūpa* (zie aldaar) is heel gering.

De bhūta die alles wat tot de werkelijke entiteit, de ware mens, behoort, heeft verloren is op de astrale gebieden evenzeer een lijk als het uiteenvallende fysieke lichaam dat na de fysieke dood wordt achtergelaten; daarom brengt elke vorm van astraal of paranormaal contact met deze schillen alleen kwaad voort. Hoewel de bhūta's tot de astrale wereld behoren, worden ze magnetisch aangetrokken tot die plaatsen in de fysieke wereld die qua soort overeenkomen met de resterende impulsen die nog in hen aanwezig zijn. Zo wordt de bhūta van een dronkaard aangetrokken tot wijnkelders en kroegen; de bhūta van iemand die een wellustig leven heeft geleid, wordt aangetrokken tot plaatsen die hem aangenaam zijn; en evenzo wordt de ijle en tere bhūta van een goed mens aangetrokken tot minder onaangename en verdorven plaatsen. In de hele oudheid en zelfs in bijna de hele moderne wereld werden deze eidōla of 'evenbeelden' van dode mensen gevreesd en geducht, en elke vorm van contact daarmee werd consequent en algemeen gemeden. (Zie ook eidōlon.)

Bija (soms geschreven als vīja) (Sanskriet)

Dit woord betekent 'zaadje' of 'levenskiem', zowel van dieren als van planten. Maar de esoterische betekenis is veel ruimer en onvergelijkelijk diepzinniger en daarom zonder de nodige studie moeilijk te begrijpen. In de esoterie wordt de term gebruikt ter aanduiding van de oorspronkelijke of oorzakelijke bron en het vāhana of voertuig van de mystieke impuls of drang van het leven, of van levens, om zich tot uitdrukking te brengen wanneer na een pralaya, of na een periode van verduistering, of ook tijdens een manvantara, de tijd voor zo'n zelfexpressie is aangebroken. Of het nu gaat om een zonnestelsel of een heelal, om het opnieuw verschijnen van een god, een deva, een mens, een dier, een plant, een mineraal, of een elementaal, het zaadje of de levenskiem waaruit ieder van deze voortkomt, wordt met de technische term bija aangeduid,

en dit slaat bijna evenveel op de levenskiem of het voertuig zelf, als op de drang om zich te manifesteren die door het zaadje of de levenskiem werkt. Het verschijnen van een avatāra bijvoorbeeld is, mystiek en psychisch, het gevolg van een impuls die ontstaat in Mahā-Śiva of in Mahā-Vishṇu (al naar gelang van de omstandigheden), en die in beide gevallen erop is gericht een deel van de goddelijke essentie te manifesteren, wanneer voor de wereld de geschikte periode voor het verschijnen van een avatāra is aangebroken. Of om een ander voorbeeld te noemen, wanneer tijdens de verschrikkelijke beproevingen van de inwijding uit de chela de ingewijde wordt geboren, zegt men dat deze pas verschenen meester is geboren uit het mystieke bīja of zaadje in zijn eigen wezen. De leer die met dit woord bīja samenhangt kan slechts op vluchtige en oppervlakkige wijze worden behandeld, omdat ze in haar occulte en esoterische aspecten veel te diepzinnig is.

Binnenronde (zie ronde)

Bodhi (Sanskriet)

Dit woord komt van de Sanskrietwortel *budh*, die ‘ontwaken’ betekent. Het is de toestand waarin de mens zijn denken zo heeft leeggemaakt dat dit alleen vervuld is van het zelf, van het zelfloze zelf van het eeuwige. Dan verwerft hij zich een onuitsprekelijk inzicht in de werkelijkheid, in de zuivere waarheid. De mens die deze toestand bereikt wordt een boeddha genoemd, en het orgaan waarin en waardoor deze zich manifesteert noemt men buddhi (zie aldaar).

Bodhisattva (Sanskriet)

Een samengesteld woord: letterlijk ‘hij van wie de essentie (sattva) intelligentie (bodhi) is geworden’. Exoterisch verklaard is een bodhisattva iemand die in de volgende incarnatie of binnen enkele incarnaties een boeddha zal worden. Gezien

vanuit het standpunt van de occulte leringen is een bodhisattva meer dan dat. Als een mens de toestand heeft bereikt waarin zijn ego zich ten volle bewust is geworden van zijn innerlijke goddelijkheid, en wordt omstraald met het buddhische licht – waarbij de persoonlijke mens nu, hier op deze aarde, bij wijze van spreken, zich feitelijk heeft gehuld in de gewaden van innerlijke onsterfelijkheid – dan is die mens een bodhisattva. Zijn hogere beginselen hebben dan bijna nirvāṇa bereikt. Wanneer dat ten slotte gebeurt, dan is zo iemand een boeddha, een menselijke boeddha, een mānushya-boeddha. Het is duidelijk dat als zo'n bodhisattva zou reïncarneren, hij in de volgende incarnatie, of binnen enkele incarnaties daarna, een mānushya-boeddha zou zijn. Volgens de esoterische leer is een boeddha iemand van wie de hogere beginselen niets meer kunnen leren. Ze hebben het nirvāṇa bereikt en blijven daar; maar de spiritueel ontwaakte persoonlijke mens, de bodhisattva, hij die, om het in gewone taal uit te drukken, halfgoddelijk is geworden, blijft op aarde uit medelijden en mededogen met de lagere wezens en wordt een zogenaamde nirmāṇakāya (zie aldaar), in plaats van ervoor te kiezen zijn beloning in het nirvāṇa van een lagere graad te aanvaarden. In een heel mystiek gedeelte van de esoterische filosofie is een bodhisattva de vertegenwoordiger op aarde van een dhyāni-boeddha of hemelse boeddha – met andere woorden, iemand die een incarnatie of expressie van zijn eigen goddelijke monade is geworden.

Boeddha (*buddha*, Sanskriet)

Het voltooid deelwoord van de wortel *budh*, die 'beseffen', 'zich bewust worden', maar ook 'ontwaken' en 'bewustzijn herwinnen' betekent. Het woord duidt iemand aan die spiritueel ontwaakt is, die niet langer 'de levende dood' van gewone mensen leeft, maar zich bewust is geworden van de spirituele invloed van binnenuit of van 'bovenaf'. Als de mens

is ontwaakt uit de levende dood waarin gewone stervelingen leven, als hij zich heeft bevrijd uit de strikken van het denken en het vlees en, om de oude christelijke uitdrukking te gebruiken, zich heeft gehuld in het kleed van de eeuwigheid, dan is hij *ontwaakt*, hij is een boeddha. Hij is één geworden met – niet ‘opgegaan in’, zoals het voortdurend wordt vertaald, maar *één geworden met* – het zelf van de zelve, met de paramātman, het hoogste zelf. (Zie ook bodhi, buddhi.)

Volgens de esoterische leer is een boeddha iemand van wie de hogere beginselen in dit manvantara niets meer kunnen leren; deze hebben nirvāṇa bereikt en blijven daar. Dit betekent echter niet dat ook de lagere bewustzijnscentra van een boeddha in nirvāṇa zijn, want het tegendeel is het geval; en juist dat stelt een boeddha van mededogen in staat om als allerhoogste gids en leraar van de mensheid op de lagere bestaansgebieden te blijven, waar hij meestal leeft als een *nirmānakāya*.

Boeddha van mededogen

Iemand die, na alles te hebben bereikt, alles te hebben verworven – het recht op kosmische vrede en gelukzaligheid te hebben verworven – er afstand van doet om terug te kunnen keren als een zoon van het licht om de mensheid, en in feite al het bestaande, te helpen.

De boeddha's van mededogen zijn de edelste bloemen van de mensheid. Het zijn mensen die zich van menselijk tot bijna goddelijk hebben ontwikkeld; ze bereikten dit door het licht dat in hen lag opgesloten, het licht van de innerlijke god, naar buiten te laten stralen en zich te laten manifesteren door het menselijke aspect in de mens, door de menselijke ziel van de mens. Door opoffering en door wat laag en verkeerd, onwaardig, verachtelijk en egoïstisch is op te geven; door het ontsluiten van de innerlijke natuur zodat de innerlijke god zijn licht kan uitstralen; met andere woorden, door zelfgeleide evolutie

hebben ze zichzelf van louter mensen tot god-mensen, mensgoden, menselijke godheden verheven.

Ze worden boeddha's van mededogen genoemd omdat ze hun één-zijn met al het bestaande beseffen, en zich daarom magnetisch nauw verbonden voelen met al wat is, en naarmate ze zich ontwikkelen is dat in steeds sterkere mate het geval, totdat hun bewustzijn zich ten slotte met dat van het heelal vermengt en eeuwig en onsterfelijk leeft, omdat het er één mee is. 'De dauwdruppel gaat op in de glinsterende zee' – zijn oorsprong.

Met de drang van almachtige liefde in hun hart vorderen de boeddha's van mededogen gestaag naar nog grotere hoogten van spirituele volmaking, omdat ze het voertuig van universele liefde en universele wijsheid zijn geworden. Omdat onpersoonlijke liefde universeel is, ontwikkelt hun hele wezen zich tegelijk met de universele krachten die door hen heen werken. De boeddha's van mededogen, die in verschillende graden van evolutie bestaan, vormen een verheven hiërarchie die zich van de stille wachter op onze planeet, via verschillende lagere graden, tot henzelf uitstrekt, en nog verder tot hun chela's of discipelen. Spiritueel en mystiek vormen ze een scherp contrast met wat het aziatisch occultisme, door middel van het boeddhisme, pratyekaboeddha's (zie aldaar) heeft genoemd.

Boeddhisme

De leringen van Gautama de Boeddha. Het hedendaagse boeddhisme is in twee takken verdeeld, het noordelijke en het zuidelijke. Het zuidelijke bewaart nog steeds de leringen van 'boeddha's brein', de 'leer van het oog', dat wil zeggen zijn uiterlijke filosofie, bestemd voor de wereld in het algemeen en soms gebrekkig omschreven als de leer van de vormen en ceremoniën. Het noordelijke boeddhisme bewaart nog altijd zijn 'leer van het hart' – dat wat verborgen is, het innerlijke